

CAPVT II.

Circa Religioſos Pronuntiata nonnulla.

Aſſertio 1. Religioſi ex Indijs præſentioribus non videntur ſine graui peccato conſerri Episcopatus.

Quale peccatum in præſentione generaliter ſit.

P. Azor.

Licet graui peccatū generaliter non ſit, in caſu noſtro ſpecialiter eſſe rationem.

Duo caſus excepti.

Doctrina Caſtiani circa licitam appoſitionem.

14 Dico primo. Religioſi ad Regiam curiam ex Indijs obſtinendis Episcopatus profectis, non ſine graui peccato videntur illi conſerri. Probatur facile: quia tales ad ambiendam huiusmodi dignitatem non mouentur ex zelo gloriæ Dei, neque vt animarum ſaluti prouideant, pro quo quidem in ſuo ſtatu poſſunt ſecurius laborare. Eos ergo ſolus ſtimulus ambitionis agit, vt honore ſcilicet & diuitiis amplioribus perfruantur. Hoc autem peccatum mortale eſſe communiter tenent Doctores, quos adducunt Eligius Baſſæus, verb. Episcopius, num. 3. Diana Part. 4. Traſt. 4. Reſolut. 100. P. Fragoſus Tom. 2. pag. 606. num. 8. & alij qui ſolum calum neceſſitatis Eccleſiæ, aut boni communis excipiunt, & licet ſint, qui non eſſe peccatum mortale dicant, vt Homobonus Emanuelli Rodericio tribuit apud Dianam ſuprà, & alij dicentes peccatum eſſe, non expriment eſſe mortale, vt P. Azor Tomo 2. Lib. 3. Cap. 28. Quæſt. 2. Barboſa de poteſtate Episcopii, Part. 1. Titulo 2. Gloſſa 1. num. 6. & ſeqq. nonnullique alij, vnde piè exponi de veniali poſſunt. Immo & P. Azor plus concedere videtur dum ita ſ. Animaduertendum eſt ſcribit: Animaduertendum eſt, non eſſe idem Episcopatum ambire, quod optare, aut petere, is enim ambit, qui quibuſlibet artibus etiam malis ad Episcopatum aſpirat: at poteſt quis optare, & petere, his modis, & artibus, quas ius naturale, diuinum, aut canonicum non prohibet. Sic ille. Licet inquam ita ſit generaliter loquendo; in caſu, de quo loquimur, circumſtantia occurrunt, propter quas graue peccatum videatur tales præſentiones admitti, & illis aditum non penitus obſerare. Poteſt enim id in grauiſſimum religioſæ diſciplinæ diſpendium vergere, & Regiæ conſcientiæ onus formidandum imponendum Indias, quarum conuerſioni tenetur attendere, & pro ea Miniſtros idoneos hinc inde conquirere ambitionis eſſe fomenta, & instrumenta, permitit, vt Miniſtri conuerſionis curam omnem ad ſua temporalia incrementa conuertant, & opus tantum, aut nihil, aut parum, aut nimis lentè progrediantur. Si ergo Rex Catholicus tuâ id conſcientiâ facere nequit, neque etiam poterunt Religioſi pro eo in curiam contendere, & ſæcularium præſentorum ſe gregibus aggregare. Neque adducti patrocinantur Auctores: Pater enim Azorius poſt adducta verba ſic ſubdit. Nimirum in his duobus caſibus, quos S. Thomas ſuperius expreſſit. Caſus autem dicti à S. Thoma expreſſi 2.2. quæſt. 185. Art. 1. ſunt iam dicti: manifeſtæ neceſſitatis, & communis boni. Neque alia eſt mens Barboſæ, qui D. Thomæ, & P. Azorij, quos citat, doctrinam amplectitur.

15 Maiori tamen, poterit eſſe præſidio Cardinalis Caietanus iis, qui ad ſublimitates dictas aſpirant; dum circa articulum citatum ita ſcribit poſtquam dixerat ex litera D. Thomæ non con-

ſtare, an ita illicitam appetentiam dixerit, vt peccatum mortale ſit, neque carere ambiguitate, vtrâ pars affirmanda ſit: Mortalis autem appetitus non videtur ſecundum genus ſuum ex eo, quod talis appetitus comparitur ſecum reſtitutionem voluntatis reſpectu aliorum in Episcopatu inuentorum v. g. Ioannes mouetur ad appetitum Episcopatus ratione honorum circumſtantiarum, vt ſcilicet habeat ſufficientiam temporalium, & honorem. Verumtamen cum hoc intendit, facere debitum ſuum circa curam animarum, & diſtributionem bonorum tam Eccleſiæ, quam pauperibus terra: nec intendit vti Episcopatu ad finem temporalium, ſed quantum ſibi conceditur ſui portione ſua, & debito ſibi honore, & huiusmodi ad laudem Dei. In hoc appetitu ex hoc Capite nullam ego video deformitatem mortalem propter dictam rationem. Et propterea puto Auctorem dixiſſe illicitum, & non dixiſſe mortale. Et confirmatur: quia nec auaritia, nec ambitio, quæ duo vicia hic in litera dicuntur inueniri, ſunt peccata mortalia, quando deſt materia iniuſta, aut ſinis vltimus non ponitur in pecunia, ſeu honore, vt ex proprijs tractatibus ſuperius latius patet. In hoc autem caſu non ponitur ſinis vltimus in huiusmodi, nec iniuſtia ex parte materia appetitæ. Sic ille. Hoc autem modo videntur ſe gerere communiter Religioſi, in huiusmodi negotiatione bonum ſecuti Doctorem.

16 Sed eius non debet obſtare Doctrina, quia ille, ſicut & D. Thomas, cuius mentem Auctor inquit, non de præſentione cum circumſtantijs dictis, ſed de appetitione procedit, neque erit Auctor, quæ iis extantibus, aliud audeat affirmare. Et quidem de appetitione ipſa loquendo poſſe ex circumſtantijs eſſe mortalem citatus ſcriptor affirmat; etiam quando quis Episcopatum appetit, vt proſit iis, quibus præfici concupiſcit: pro quo ita ſcribit S. Quarta concluſio poſt medium: & ſi hoc adiunxeris, quod actus ex ſuo genere non ſolum non mortalis, ſed nec illicitus, non facile ex circumſtantijs iudicandus eſt, eſſe mortalis, ſed magnè opus eſt diligentiâ, ac circumſpectione rationis ad iudicium peccati mortalis ex ſolis circumſtantijs particularibus; videbis non tam malum eſſe, quantum putant, appetere Episcopatum, vt proſit Eccleſiæ. Quod dico de appetente proportionato: hoc eſt viro irreprehenſibili, ſobrio, ornato, prudente, pudico, hoſpitali, Doctore, non vinolento, non percuffore, modoſto, non litigioſo, non cupido ſua domui bene præpoſito, nec alijs impedito. Hæc enim ſunt conditiones poſitæ ab Apoſtolo 1. ad Timoth. 3. ſi talis Episcopatum appeteret, in veritate vt prodeſſet, crederim ego, quod attendit tantâ neceſſitate Eccleſiæ carentiſ talibus viris, non peccaret; & ſi huiusmodi neceſſitatis oculus deſiceret, non niſi veni aliter peccaret, ratione nonnullæ præſumptionis, quæ ſe in animo ſuo alijs præfert, qui forte melius, quam ipſe locum illius Episcopatus occuparent. Hæc ille, & alia, ex quibus apparet, quot, & quanta debeant concurrere vt appetere quis Episcopatum poſſit ſine mortali peccato, etiam quando quis vt proſit optat ſublimari. Pro quibus, & diſt. 35. & ſeqq. vbi ab Apoſtolo propoſitus Episcopatum virtutum catalogus illuſtratur. Quid ergo de illo exiſtimaret, qui ſiniſtris alijs ſinibus agit, ſatis per illa, & alia, quæ ibidem diſſertit, declarauit. Cui præclaram ſententiam D. Bonaventuræ conueniam ſuper regulam D. Franciſci Cap. 2. circa medium

Sed illam non obſtare oſtenditur.

Ex Auctore eadem ſumpta probatio de requiſitis ad appetitionem honeſtæ agendiſ.

De Litteris Apoſtolicis neceſſario recipiendis.

Ex D. Bonaventura vrgentior auſtoritat.

Aſſertio 2. Religioſos linguam Indorum callentes debere præferri.

Prædicationem eſſe præcipuum Episcoporum munus. Pro quo doctrina requiſita ſuppellet.

S. Hormiſda.

D. Proſper.

Inde calcæati eorū pedes in conſecratione.

Ephes. 6. v. 15.

In Episcopis Indiarum peculiare.

Concilium Limenſ. 3.

medium ſic ſcribentis: Si coacti ab Eccleſia huiusmodi inueniabili neceſſitate ſuſcipiant regimen animarum, non ſunt repudiandi ab ordine egreſſi: ſi quantum in ipſis eſt ſemper appetant in ſinu Ordinis conſerri. Quod ſi non vocati ad Episcopalem gradum, nec coacti ad eundem aſpirant, vt fugiant curam pauperum, & Ordinis rigorem, credo eos in illius partem ceſſuros, qui dixit: ſedebo in monte Teſtamenti, in lateribus Aquilonis, Iſaiæ 14. verſ. 13. ſic Seraphicus Doctor.

17 Dico ſecundò. Religioſi Indiarum, qui linguam Indorum callent, debent eidem præfici in conſerui aliorum, ceteris paribus; vnde & deberent Regij Conſiliarij circa hoc informationem exquirere; quia res eſt momenti magni in ordine ad illorum conuerſionem, & promotionem in Chriſtianis moribus, vt eſt ſine aliâ probatione comperum. Et Episcopum debere eorum linguam ſcire, quibus eſt præficiendus, ex ipſius ſacri officij inſtitutione redditur manifeſtum, quia ad prædicandum eſt præſertim inſtitutum; vt docet Concilium Tridentinum Seſſione 5. Cap. 2. de reformatione Verbis illis: Prædicatio eſt præcipuum Episcoporum munus. Vnde D. Paulus inter Episcopos dotes eam collocat, debere inquam eſſe Doctorem 1. Timoth. 3. v. 2. Pro quo ſic S. Hormiſda Pontifex Episcop. 4. Cap. 1. Irreprehenſibiles eos eſſe conuenit, nec quidquam illis deſſe, penes quos eſt religioſa ſumma, & ſubſtantia diſcipline. D. Proſper lib. 1. de vitâ contemplatiuâ, cap. 25. eos vocat Deo vero in ſalute hominū promouendâ coadiutores (coadiutus ille ſingulari voce) Miniſtros verbi, Oraculum Spiritus ſancti, & Cap. 2. Lib. 2. ſic loquitur: Iſti enim ſunt vindices oppreſſorum, Patres in fide regeneratorum, Prædicatores caeleſtium, exempla bonorum operum, documenta virtutum, & forma fidelium, &c. Hinc in ordinatione Episcopii calcæantur pedes, quia ſcilicet ad Euangelij prædicationem debent eſſe promptiſſimi, iuxta doctrinam Apoſtoli. Ephes. 6. v. 15. Calcæati pedes in præparatione Euangelij pacis; vt in ritu conſecrationis habetur; pro quo & P. Fragoſus Tomo 2. pag. 604. num. 20. Hoc autem munus in Episcopis Indiarum ad Indorum inſtructionem præſertim dirigendum bene admonet Concilium Limenſe tertium Actione 2. Cap. 31. ſic dicens: Si quidem ea totius Episcopalis officij in hac Proincia poſitiſſima cura eſt, vt qui ad Euangelij gratiam diuinitus vocantur, Miniſtros habeant, quoad fieri poſſit, & zelo animarum præditos, & numero ſufficientes. Sic Concilium: ad Indos ergo Episcoporum potiſſima cura dirigitur, vnde & inſtruenti, & prædicandi munus ad eos conſtat pertinere. Quomodo autem prædicabunt, linguam eorum, quibus prædicare tenentur, ignorant? Qui ergo ſciunt præferendi alijs, ſi cetera ſuppent pro tanto munere requiſita. Dixi autem Religioſos præferendos, non quòd ſæculares excluſos velim, ſed quia Religioſi prædicationis munus facilius & promptius ſuſcipient, neque indecorum, aut auctoritati ſuæ minus conforme ducent miniſterium illud, oculis inſipientium humile, ſed ſublime Dei oculis adimplere. Videatur illuſtriſſimus Zapata in Diſſertatione, de inſtitutâ diſtributiua, Parte 2. Cap. 3. num. 15. & ſeqq. qui circa obligationem iſtam, quam ſub mortali eſſe probat, grauiter, eleganter, & eruditè diſcurrit.

18 Dico tertio. Si quid eſt, quòd appetitionem Episcopalis dignitatis in Indijs honeſtare poteſt, illud eſt, quòd modò diximus; linguæ ſcilicet Indicæ peritia, & vtilis exercitatio illius, ceteris non excluſis: ſic enim illud maximè verificatur, quòd ex doctrinâ Caietani circa priorem eſt dictum Aſſertionem. Tales enim verè volunt præſſe, vt proſint; vnde vt admonui, circa qualitatem prædictam Conſiliarij Regij peculiari debent attentione proſpicere. Si Cathedrali ille tenuit, ſi mutere aliquo eſt honorario perfunctus, rem grandem feciſſe putatur, vnde ad Episcopalem curam regiâ designatione prouehitur. Et erunt eiufmodi multi, qui nullam vquam Indi alicuius conſeſſionem exceperint, aut ſemel illum Chriſtianâ inſtruxerint Catecheſi. Quòd ergo in eligendis non curatur, neque iis, qui ad huiusmodi gradum aſpirant, futurum eſt curæ. Si tamen miniſterium tale in pretio apud electores eſſet, viri profectò magnis talentis inſignes ad illud animum applicarent, & ſic tandem idonei repererentur Episcopii, qui miniſterium prædicationis erga omnes ſibi commiſſos adimplerent. De quo Apoſtolus Timotheo ſuo Epheliorum Episcopio. Prædica verbum, opus fac Euangelij, miniſterium tuum imple. 2. Timoth. 4. verſ. 2. & 5.

Aſſertio 3. ex lingua peritia poſſit appetitionem honeſtari.

A Regij Conciliaris circa hoc ſolent præſiderendum.

Litteras Apoſtolicas requiri.

In Indijs qualis circa hoc deſeſus, non obſtante Regiæ præſentia.

CAPVT III.

Qualiter Apoſtolicæ litteræ ad conſecrationem Indicorum Episcoporum requirantur, ſicut & ad officij adminiſtrationem.

19 Requiri illas indubitati iuris eſt: ſic enim habetur in Extrauag. Inuincta, de electione, & alibi de quo apud Doctores controuerſia nulla generaliter loquendo, licet pro caſibus peculiariſſimis ſint, qui exceptionem admittant, & illi maximè in Indijs ratione diſtantiæ poſſunt euenire, & cum hæc ſcribo, magno cum Eccleſiarum diſpendio ſic vidimus accidiffe: ob nauigationis namque interrupta commercia, inſeſtationes hoſtium Anglicorum, originales litteræ per annos aliquot retardatæ ſunt, pluribus electis Episcopis ad Eccleſias ſuas ire renuentibus, licet earum gubernationem poſſent, Capitulis eam ad Regiam inſtantiam concedentibus, ſine conſcientiæ remorſu ſuſcipere, vt tandem facere compulſi ſunt, Rege piſſimo ægrè ferente eos aded remoratos; quandoquidem cum litteris Præſentationis, executive aliud ſcriptum tranſmittit, vt ſtatim ad ſuas Eccleſias ſe conferant, earum gubernationem accepturi, grauiffimâ pro eo cauſa reddidit, ne ſcilicet Indi tam diu ſint deſtituti Paſtore. Et ex præfatis quidam originalium Bullarum authenticum ex Regiâ Curia tranſmiſſum habuere tranſumptum: quo tamen noluerunt vti, verentes ne quid minus legitimum agerent, quo eorum conſecratio, an rata eſſet, & firma in Dei oculis, poſſet in dubium reuocari. Quorum timor laudandus profectò eſt, ſicut & præcipitatio damnan-da, ſi quis eſſet, qui quouis nuntio & teſtimonij Apoſtolicæ tarditate, ad conſecrationem

vtcum.